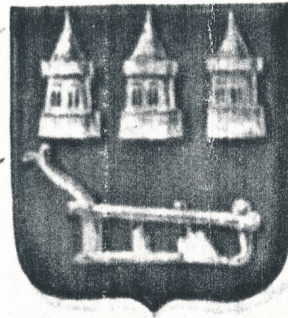


VAN WEGE DEN KONING.

DE HOOGHE RAAD VAN ADEL, gebruik makende van de magt aan  
denzelve toegestaan bij besluit van den 31 Augustus 1010, N: 74, verleend bij  
dezen de Gemeente van ~~Enschot~~ het navolgende Wapen:

*Synde unschild van larue  
bevendende zyn geplaatst*



*beladen met een ploeg  
drie torens van goud.*

Gedaan in 'SGREVENHAGE den 14 October 1010.

*Maas L. d'Gong*  
van *Agthel* *Grondmeester*

TER ORDONNANTIE VAN DEN HOOGEN RAAD,

*Wachter van den Secretaris.*

BEKIEL  
CA



BERKEL- OPGEHEVEN  
ENSCHOT GEMEENTE

AAN:  
de heer Kl. Sierksma

Pythagorasstraat 113

Gemeentewapen.

A M S T E R D A M.

11 oktober 1958.

Naar aanleiding van Uw schrijven, dd. 8 oktober 1958, betreffende het nevensvermeld onderwerp deel ik U hierbij de gevraagde gegevens toekomen.

ad. 1. Neen

ad. 2. n.v.t.

ad. 3. Neen

ad. 4. De drie torens doelen naar wij vermoeden op de drie delen der gemeente, t.w. de kerkdorpen Berkel en Enschoot en het gehucht Heukelom.

Het gemeentewapen is vastgesteld door de Ordonnantie van de Hoge Raad te 's-Gravenhage op 15 oktober 1818 onder de navolgende tekst:

"De Hooge Raad van Adel, gebruik makende van de magt aan denzelfven toegestaan bij besluit van den 31 augustus 1818, nr. 74, verleend bij dezen de Gemeente van Enschoot het navolgende Wapen:

Zijnde een schild van lazuur beladen met een ploeg boven dewelke zijn geplaatst drie torens van goud.

Gedaan in 's-Gravenhage den 14 oktober 1818.

ad. 5. Neen.

DE BURGEMEESTER VAN BERKEL-ENSCHOT c.a.,





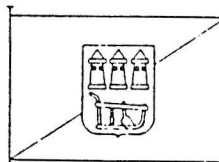
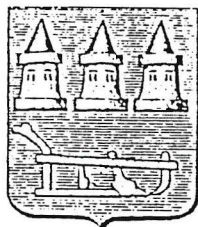
## Nieuw wapen en nieuwe vlag voor Berkel-Enschot ?

*Berkel-Enschot - Als het aan de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde ligt, krijgt Berkel-Enschot heel snel een nieuw gemeentewapen en een nieuwe vlag. De Commissie heeft de voorstellen, die zijn uitgevoerd in de historisch verantwoorde kleuren, al opgestuurd naar het gemeentebestuur. Het huidige blauw en goud dateert uit een tijd dat men niet beter wist.*

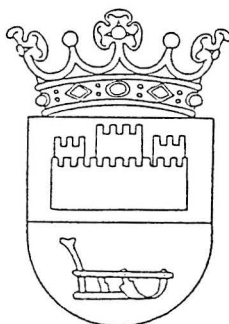
De Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde, die twee jaar geleden werd opgericht door de Stichting Brabants Heem, nam alle wapens en vlaggen onder de loep van de 59 Brabantse gemeenten met tienduizend inwoners of meer. Volgens het commissielid W.A. van Ham uit Bergen op Zoom: "Omdat deze gemeenten zeker blijven bestaan. Gemeenten met minder inwoners lopen het risico in de toekomst bij een gemeentelijke herindeling opgeheven te worden. Die gemeentebesturen zijn minder snel geneigd nu nog hun plaatselijke herkenningstekens te veranderen". En dat er wat veranderd moet worden, is voor de Commissie, waarvan de leden uit alle delen van de provincie komen, een overtuiging. Want in het verleden is er veel fout of verloren gegaan. Van Ham, is het dagelijks leven gemeente-archivaris van Bergen op Zoom: "Van maar liefst 27 gemeenten is het wapen fout. En van 32 gemeenten vinden we dat die met een veel mooiere vlag voor de dag kunnen komen".

### Herkenninstekens

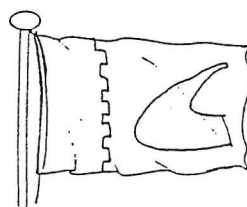
Van Berkel-Enschot moet zowel het wapen als de vlag worden veranderd, vindt de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde. Het zijn beide gemeentelijke herkenningstekens, maar dienen elk een ander doel. Een gemeentewapen is het embleem van de gemeente als bestuurlijke instelling. Een vlag staat voor de hele bevolging. Het is vergelijkbaar met het Nederlandse rijkswapen en de vlag. Het staatswapen met alleen worden gebruikt door de staat en zijn instellingen. Het rood-wit-blauw daarentegen mag door iedereen worden gebruikt en uitgestoken als hij daar zin in heeft. Berkel-Enschot kreeg zijn huidige wapen op 14 oktober 1818. Volgens de officiële omschrijving uit die tijd wordt het blazoen omschreven als: "Van lazuur, beladen met een ploeg, boven de welke zijn geplaatst drie torens van goud". In de heraldiek, zoals de wetenschap wordt genoemd die zich bezig houdt met het bestuderen van wapens, wordt een geheel eigen taal gesproken. Soms klinkt het Middeleeuws, maar dat komt de heraldiek juist in die tijd tot grote bloei kwam. Het is echter eenvoudiger dan het lijkt. Lazuur, of azuur is blauw en goud de kleur van dit edelmetaal. Berkel-Enschot vroeg al in 1815 aan koning Willem I of het een wapen



Huidig wapen en vlag



De Voorstellen



mocht voeren met drie "toertjes of kerken". Die werden ontleend aan het vroegere wapen van de vrijheid Oisterwijk, waaronder Berkel-Enschot tot 1795 juridisch viel. Ter onderscheiding van andere plaatsen werd voorgesteld "een ploeg of iets dat tot de landbouw behoort" in het wapen te zetten. Het werd de ploeg.

### Dieptepunt

In de tijd dat Berkel-Enschot zijn wapen kreeg, had de beoefening van de heraldiek een na-Middeleeuws dieptepunt bereikt. Nederland had net een Franse bezetting achter de rug, en aan wapens hadden de Franse revolutionairen een grote hekel gehad. Dat waren immers uitingen van macht. Door het afschaffen, door de Fransen, van wapens, waren veel plaatsen hun oorspronkelijk wapen en -kleuren vergeten.

Ook het gemeentebestuur van Berkel-Enschot wist destijds niet hoe de torens van de vrijheid Oisterwijk getekend moesten worden. Over de kleuren maar te zwijgen, want dat weet men in Oisterwijk zelf past twee jaar. Het uitzoekwerk werd vorige eeuw overgelaten aan de Hoge Raad van Adel, die het echter veel te druk had om dit serieus aan te pakken. Het gevolg was dat Berkel-Enschot zonder problemen kreeg wat het wilde. De Hoge Raad van Adel redeneerde: wie de kleuren niet kent, krijgt de kleuren van het Nederlandse staatswapen. Die waren (en zijn nog) blauw en goud. Berkel-Enschot behoorde in het begin van de vorige

eeuw tot de honderden gemeenten die hun kleuren niet (meer) kenden. Historisch onderzoek door de Noordbrabantse Commissie voor Wapen en Vlaggenkunde wijst nu uit dat Berkel-Enschot de kleuren van de vroegere

vrijheid Oisterwijk mag gebruik omdat het daar deel van uitmaakte. Die keuren waren rood op zilver. Verder moeten de drie torentjes verbouwd worden tot een burcht. De ploeg kan volgens de Noordbrabantse Commissie blijven staan, mits zij andere kleuren krijgt.

### Omschrijving

De heraldische omschrijving van het wapenvoorstel van de Noordbrabantse Commissie luidt: "Doorsneden: I in zilver een burcht van keel, bestaande uit een gekanteelde muur, waarbinnen drie gekanteelde torens, de middelste hoger en breder dan de beide andere; II in keel een naar links gewende ploeg van zilver. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels". Doorsneden betekent horizontaal doormidden gedeeld. Zilver is de kleur van dit edelmetaal en keel is in feite rood. De kroon op het schild is een zogenaamde gemeentekroon, die elke gemeente op zijn wapenschild kan zetten. Als Berkel-Enschot zijn wapen verandert, kan de vlag in één keer worden meegenomen. De huidige vlag werd door de gemeenteraad vastgesteld op 17 november 1975, maar werd al op 2 september 1967 tijdens de opening van het gemeenschapshuis "De Schalm" voor het eerst gehesen. De vlag is diagonaal verdeeld in de kleuren geel en blauw. Op het midden staat het gemeentewapen dat in 1818 werd verleend.

### Redenen

Er zijn meerdere redenen voor

de Noordbrabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde om een nieuwe gemeentevlag te ontwerpen. In de eerste plaats omdat de huidige vlag is uitgevoerd in de kleuren geel en blauw, die eigenlijk niet bij Berkel-Enschot horen. In de tweede plaats omdat het wapen op de vlag staat. Volgens de Noordbrabantse Commissie hoort het symbool van de gemeente als instelling niet op het doek dat in feite van jan-en-alleman is. In de vlag kunnen wel elementen uit het wapen worden gebruikt. Ook is het een goede gewoonte de kleuren uit het gemeentewapen in de vlag te verwerken. De omschrijving van de vlag die volgens de Noordbrabantse Commissie bij Berkel-Enschot past, is: "Een witte broeking en een rode vlucht; de scheiding van broeking en vlucht gekanteeld; op de vlucht een wit, gestyleerd ploegijzer met een hoogte van 2/3 vande vlaghoogte". De symboliek die achter de gemeentevlag schuilt, is eenvoudig. Die brengt tot uitdrukking dat Berkel-Enschot vroeger, juridisch gezien deet uitmaakte van de vrijheid Oisterwijk en van oorsprong een agrarische gemeenschap is. Het zal van de politieke wil afhangen of Berkel-Enschot een nieuw gemeentewapen en een nieuwe vlag krijgt. Het is de gemeenteraad die de vlag vaststelt, en die aan de koning een nieuw wapen vraagt.

Jos Poels